

науковців, оптимізація структури капіталу – це таке співвідношення між власним і позичковим капіталом, за якого одночасно забезпечується висока фінансова рентабельність і фінансова стійкість підприємства, тобто максимізується його ринкова вартість [2, с. 149].

В економічній літературі наявні такі методичні підходи до визначення оптимальної структури капіталу:

1) метод оптимізації структури капіталу за критерієм максимізації рівня прогнозованої фінансової рентабельності, що ґрунтується на багатоваріантних розрахунках рівня фінансової рентабельності за різної структури капіталу на основі розрахунку ефекту фінансового левериджу;

2) метод оптимізації структури капіталу за критерієм мінімізації вартості, в основі якого лежить попередня оцінка власного та позиченого капіталу за різних умов їх формування, обслуговування та здійснення багатоваріантних розрахунків середньозваженої вартості капіталу і, таким чином, визначення найбільш реальної ринкової вартості підприємства;

3) метод оптимізації структури капіталу за критерієм фінансових ризиків, пов'язаний з процесом диференційованого вибору джерел фінансування різних складових частин активів підприємства: необоротних активів, оборотних активів (з розбивкою їх на постійну та змінну частини).

Таким чином, структура капіталу як компонент фінансової архітектури підприємства є однією з його структурних характеристик та активним чинником формування результатів фінансової діяльності, що впливає на ефективність господарювання підприємства та зростання його ринкової вартості.

Література

1. Бланк И. Основы финансового менеджмента / И. Бланк. – К.: Ника-Центр, 1999. – Т. 1. – 590 с.
2. Кнейслер О. В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / О. В. Кнейслер. – Тернопіль: Економічна думка, 2008. – 240 с.

Базярук М. І., ст. гр. ФСГзмл-11
Лещук В. П., д.е.н., професор

ОБОРОТНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА ФОРМУВАННЯ

Дослідження сутності оборотного капіталу підприємства, питань, що стосуються його формування та значення у забезпеченні ефективної діяльності суб'єктів господарювання, необхідно проводити у контексті еволюції підходів до трактування економічної категорії «капітал» у цілому.

Капітал представляє собою фундаментальну економічну категорію, дослідження якої не втрачає актуальності на всіх етапах розвитку економічної теорії. Термін капітал походить від латинського «capitalist», що означає основний, головний. На основі вивчення поглядів окремих економістів можна стверджувати, що парадигма капіталу як економічної категорії визначається широким спектром підходів. Узагальнюючого, універсального визначення її сутності, яке б відповідало всім етапам розвитку економічної системи, не існує. Воно змінювалось як під впливом еволюції економічної діяльності людини, так і в залежності від рівня розвитку економічної теорії, підходів до трактування сутності, значення та результатів виробничо-господарської діяльності в контексті функціонування конкретних суспільних формацій.

На нашу думку, дослідження окремими авторами сутності капіталу, починаючи із античних часів, є необґрунтованим. Більшість тогочасних авторів (Ксенофонт, Аристотель) основну увагу приділяли питанням грошового обігу, функціям грошей, багатства, торгівельного та лихварського капіталу тощо [1, с. 23–29]. Говорити про початок формування сучасних підходів до трактування сутності капіталу як конкретної економічної категорії можна починаючи із періоду зародження промислової революції. Представник англійської класичної політичної економії Д. Рікардо трактував капітал як ту частину багатства країни, яка застосовується у виробництві та складається з їжі, одягу, інструментів, сировини, машин, необхідних для того, щоб привести в рух працю [2, с. 450]. Вперше капітал на основний та оборотний поділив А. Сміт [3].

У сучасній економічній літературі існує досить багато підходів, в яких капітал трактується як загальна сума коштів у матеріальній та нематеріальній формах, інвестована в активи підприємства та приносить дохід. Найбільш яскравим та авторитетним представником такого підходу до трактування сутності капіталу як конкретної економічної категорії є І. Бланк [4].

У сучасному розумінні термін «оборотний капітал» має англomовне походження від терміну «circulating capital». Хоча досить часто в іноземних англomовних виданнях він називається як «working capital», «floating capital». В іноземній літературі оборотний капітал трактується як частина виробничого капіталу, вартість якого повністю переноситься на товар, що виробляється, і повертається у грошовій формі після його реалізації; частина капіталу компанії, яка задіяна у повсякденній комерційній (виробничо-господарській) діяльності та яка складається із поточних активів (товарно-матеріальних запасів, дебіторської заборгованості й готівки) за вирахуванням із них поточних активів (в основному кредиторської заборгованості). На основі цього вони вводять поняття чистого оборотного капіталу як різниці між поточними активами і поточними (короткотерміновими) зобов'язаннями.

У вітчизняній економічній літературі його сутність трактується як сукупність грошових коштів, авансованих підприємством для формування оборотних виробничих фондів і фондів обігу, які використовуються в межах одного відтворювального циклу або в короткостроковому періоді (до одного року), що забезпечують безперервний процес виробничо-господарської діяльності та приносять економічну вигоду.

Слід відмітити, що в економічній теорії досить часто оборотний капітал трактується як «оборотні засоби», «оборотні кошти», «оборотні активи», «поточні активи». На нашу думку, таке ототожнення не є обґрунтованим як виходячи із самої сутності приведених вище трактувань, так і їх економічного змісту. Засоби у більшості своїй трактуються як прийом, якась спеціальна дія, що дає можливість здійснити що-небудь, досягти чогось, або ж як те, що служить знаряддям у якій-небудь дії, справі. У свою чергу, кошти – це гроші, капітал, матеріальні цінності.

Це свідчить про те, що поняття «оборотний капітал» потребує подальшого дослідження з метою більш точного і обґрунтованого визначення сутності із врахуванням його впливу на розвиток підприємства та формування фінансових результатів діяльності конкретного суб'єкта господарювання. У контексті цього управління оборотними коштами є важливою частиною забезпечення ефективної діяльності будь-якого підприємства. Це обумовлено тим, що правильне визначення потреби в оборотному капіталі, ефективне його використання суттєво впливає на досягнення планових показників розвитку виробництва і реалізації продукції, забезпечення стійкого фінансового стану підприємства, його кредитоспроможності та інвестиційної привабливості.

Література

1. Історія економічних учень: підручник / Л. Я. Корнійчук, Н. О. Титаренко, А. М. Поручник та ін.; за ред. Л. Я. Корнійчук, Н. О. Титаренко. – К.: КНЕУ, 2005. – 564 с.
2. Рикардо Д. Начала политической экономии и налогообложение. Антология экономической классики / Д. Рикардо; предисловие И. А. Столярова. – М.: МП «ЭКОНОВ-КЛЮЧ», 1993. – 475 с.
3. Сміт А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Сміт.; пер. с англ. – М.: Эксмо, 2007. – 960 с.
4. Бланк И. А. Управление формированием капитала / И. А. Бланк. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2000. – 512 с.